

Muslimsk ung kvinde er blevet student fra HTX (Højere teknisk eksamen).

8. Islam og muslimer i Danmark

Islam kommer til Danmark

Danmark oplevede i 1960'erne høj økonomisk vækst ligesom i det øvrige vestlige Europa. Det medførte mangel på arbejdskraft, og danske virksomheder begyndte som noget nyt at rekruttere arbejdskraft fra lande som Tyrkiet, Pakistan, Marokko og det tidligere Jugoslavien. De blev kaldt gæstearbejdere, og det var planen, at de skulle arbejde i Danmark i en periode og rejse tilbage med en økonomisk gevinst. Det blev med tiden et længere ophold, og en del hentede deres kone og børn hertil, som var forblevet i hjemlandet. Dette fortsatte til begyndelsen af 1970'erne, hvor en økonomisk krise (oliekrisen) i 1973 satte en brat stopper for både den økonomiske optur og for importen af arbejdskraft fra udlandet. Det var dog stadig muligt for gæstearbejdere, der havde opnået opholdstilladelse, at få familiesammenført deres nærmeste familie.

Med til historien hører også, at hovedparten af gæstearbejderne var muslimer. Islam blev nu en del af det danske offentlige og politiske rum, og ikke længere en fjerntliggende størrelse begrænset til orientalske studier på universiteterne.

Flygtninge

Fra 1980'erne og frem til i dag kom der en ny gruppe af indvandrere til Danmark fra muslimske lande. Det var flygtninge fra en række krigsramte områder i verden samt politiske flygtninge, der var flygtet pga. politiske, religiøse eller andre personlige årsager. Flygtningene i 1980'erne var hovedsageligt palæstinensiske og iranske flygtninge, dernæst kom der en større gruppe bosniere i starten af 1990'erne, efterfulgt af somaliere, irakere og afghanere fra slutningen af 1990'erne. Fra 2014 er der kommet en stor gruppe flygtninge fra Syrien.

Efterkommerne

Børnene til ovenstående to kategorier kaldes for 2. generationsindvandrere, efterkommere eller unge med anden etnisk baggrund end dansk. Modsat deres forældre er denne gruppe opvokset i Danmark. De har gået i dansk skole, taler dansk og kender ofte mere til det danske samfund end til forældrenes hjemland.

Muslimer i Danmark (udvalgte)

Oprindelsesland	Retning	Antal	Antal moskeer
Tyrkiet	Sunni / alevi	63.975	41 sunni
Pakistan	Sunni / shia	25.870	16 sunni / 2 shia
Marokko	Sunni	11.591	*
Iran	Shia	21.577	1 shia**
Palæstina / Libanon	Sunni / shia	27.168	39 sunni
Bosnien-Herzegovina	Sunni	23.179	13 sunni
Somalia	Sunni	21.159	16 sunni
Irak	Shia	33.231	12 shia
Afghanistan	Sunni / shia	19.283	4 sunni / 4 shia
Syrien	Sunni	42.752	*

* Moskeerne regnes under Palæstina / Libanon som samlet arabisktalende. ** Omfatter Imam Ali Moskeen, der primært benyttes af iranske, libanesiske og irakiske shia-muslimer.

LÆSEFOKUSSPØRSMÅL

1. Hvornår kom de første muslimer til Danmark?
2. Hvordan er der sammenhæng mellem, hvad der foregår ude i verden, og at muslimer rejser til Danmark?
3. Fra hvilke lande kommer muslimer i Danmark primært fra?
4. Hvordan adskiller efterkommere sig fra deres forældres generation?
5. Hvad siger statistikken i dette afsnit om muslimers religiøse forhold?

Muslimske miljøer i Danmark

Da de forskellige grupper af indvandrere kom til Danmark dannede de hjemstavnsforeninger, hvor de kunne dyrke hjemlandets kultur såsom sprog, religion, højtider og ikke mindst fællesskabet. I takt med øget muslimsk indvandring tog flere hjemstavnsforeninger form af egentlige moskeer, men stederne fortsatte med at danne rammen om et kulturelt fællesskab. Mange af moskeerne og tilhørende religiøse miljøer er i dag stadig opdelt ud fra indvandrernes oprindelseslande.

Udover moskeer i de fleste større danske byer, findes der muslimske privatskoler, begravelsespladser, fængsels- og hospitalsimamer og en lang række foreninger og organisationer.

Hovedparten af muslimerne i Danmark er sunni-muslimer, men det er en bredt sammensat størrelse, der spænder fra modernister til fundamentalister. Et mindretal på ca. 12% er shia-muslimer (2017) og de er organiseret i egne foreninger og organisationer. Til sidst er der de religiøse "outsidere" som ahmadiyya og aleviere, som du kan læse mere om nedenfor.

Kort sagt, der findes ikke ét muslimsk miljø, men mange muslimske miljøer.

Islam på nettet

De islamiske miljøer omfatter i dag også online-fællesskaber. Det er ressourcekrævende at etablere og drive en forening, en organisation og ikke mindst en moske. Men med udbredelsen af internettet er der opstået nye muligheder for både de etablerede muslimske miljøer, enkeltpersoner og mindre grupperinger. De har nu mulighed for at nå ud til en større mængde mennesker, uden at det kræver store ressourcer. Internettet danner her platform for alt lige fra muslimske modebloggere, anmeldelse af halal-spisesteder og online-undervisning, der spænder fra den mere spirituelle sufisme til radikale udlægninger af islam.

Internettet har også betydet, at de muslimske miljøer er blevet mere synlige og tilgængelige. Mange moskeer har eksempelvis en hjemmeside og er aktive på de sociale medier som Facebook og YouTube, hvor de kommunikerer om aktiviteter og formidler religiøst materiale som eksempelvis fredagsprædikener.

Forsøget på samling

Selvom muslimer i Danmark ofte italesættes som én gruppe, så omfatter det en sprogligt, kulturelt og religiøst forskelligartet gruppe. Der er dog enkelte grupper, der har formået at samle på tværs af etniske forskelle. Det gælder eksempelvis Det Islamiske Trossamfund, der blev stiftet i 1996 af flygtninge fra arabisktalende lande, der medbragte en pan-islamisk politik til de muslimske miljøer i Danmark. Pan-islam er kort fortalt idéen om at samle muslimer på tværs af etniske, sproglige og nationale skel i et transnationalt fællesskab. Forestillingen stammer i moderne form fra midten af 1800-tallet som en anti-nationalistisk bevægelse, men kan også spores tilbage til forestillinger om en muslimsk *ummah** og *khalifatet*.

Hos efterkommere og danske konvertitter ses også en samling på tværs af etniske forskelle, hvor eksempelvis Dansk Islamisk Center henvender sig til muslimer opvokset i Danmark med dansk som primære sprog.

Ummah Det religiøse muslimske fællesskab. Muslimer beskrives som hinandens brødre og søstre, og én ummah.

Muslimske sekter i Danmark

De islamiske grupper og bevægelser, der kommer i konflikt med grænserne for "den rette lære", som det dominerende flertal sætter kan betegnes som religiøs sekt. Der er ikke en præcis defineret grænse for hvornår noget er en sekt, men de er kendetegnet ved at være et mindretal med afvigende og ofte markante mærkesager, der bryder ud fra en etableret religion. Derudover er sekter også kendetegnet ved en ofte skarp adskillelse mellem at være indenfor/udenfor fællesskabet, og sekter har tendens til at isolerer sig.

Ud fra en religionsfaglig tilgang tages der ikke stilling til om grupperingers er rigtige eller forkerte muslimer, men først og fremmest om de selv regner sig som muslimer. Men en gruppes klare minoritetsstatus, og afvigende synspunkter i forhold til centrale trosprincipper, kan gøre, at de placerer i et sekterisk forhold til den majoritetetsopfattelsen. I Danmark, hvor muslimer udgør en religiøs minoritet, er nedenstående sekter derfor minoriteter blandt en minoritet.

Alevisme

En af de største muslimske sekter er alevierne, der er en religiøs syntese med sit primære udspring fra sufisme og shia-islam. Selve ordet Alevi hævdes enten at stamme fra ordet "flamme" eller fra tilhængere af Muhammeds svigersøn, Ali, som indenfor alevisme fremhæves for sin visdom og spiritualitet.

I nogle tilfælde fremhæves Ali endog over profeten Muhammed. Der findes dog mange udlægninger af alevisme, så det er svært at tale om alevisme som en homogen størrelse. Nedenfor følger Alevi Forbundet i Danmarks beskrivelse af alevisme:

“ Alevisme er en mangfoldig blanding af heterodoks islam, gl. tyrkisk tro shamanisme, kurdiske og persiske trosretninger zerdus, mazdek, mani derudover kristendom, jødedom, buddhisme, gl. græsk antikkens naturfilosoffer og forskellige sufi-ordener, med rødder i mundtlig tradition. Alevierne har deres egne fortolkning af islam, som ligger udenfor både Shia og Sunni Islam, og overholder ikke deres regler.

Kilde: www.alevi.dk

Som det fremgår af ovenstående tages der klart afstand til traditionelle udlægninger af islam. Det gælder først og fremmest det, som alevier ser som en regelfast ydre praksis, som eksempelvis de fem søjler, forbuddet mod at spise svinekød og indtagelse af alkohol. I stedet betoner alevisme en indre og universel forståelse af religion, hvilket særligt kommer til udtryk i, at Koranen fortolkes overvejende symbolsk og ikke anses for autentisk, da sunni-muslimer efter Muhammeds død menes at have redigeret i den. Koranen er derfor ikke Guds eviggyldige ord, men åben for tilføjelser. I stedet spiller aleviernes mundtlige tradition en større rolle. Den samme forvanskning menes også at være sket med religionen generelt, hvor tidlige muslimske magthavere misbrugte islam til at skabe et under-

trykkende system af regler, der fordrejede profeternes budskab væk fra en oprindelig indre praksis. Denne praksis ses også som et højere niveau af religiøsitet, hvor religionernes fælles essens dyrkes, frem for deres ydre traditionaliseret praksis, der menes skabt ud fra elittens magtinteresser og almen popularisering. Det samme anti-autoritære syn gælder også synet på profetskab. Alevier anerkender rækken af profeter fra eksempelvis jødedom, kristendom og islam, men mener ikke, at der er behov for et bindeled mellem Gud og mennesket, da mennesket i sig selv er guddommeligt. Gud skal derfor findes i mennesket. En ledende alevi i Danmark udtrykker det som følgende:

“ Jeg tror ikke, at der findes en overjordisk skaber af verden. Vi tror, at Gud har skabt alt af sig selv. At hele universet er en enhed og i sidste ende Gud selv. Og mennesket er en unik del af det. Det er derfor vi betragter mennesket som guddommeligt. Det er også derfor, at vi i vores cem ikke kigger mod Mekka eller en altertavle eller noget andet. Vi sidder i en ring og kigger på hinandens ansigter, netop af den grund. Vores Mekka er mennesket.

Nils Sandahl: *Islam ansigter. Tiderne Skifter*, 2004.

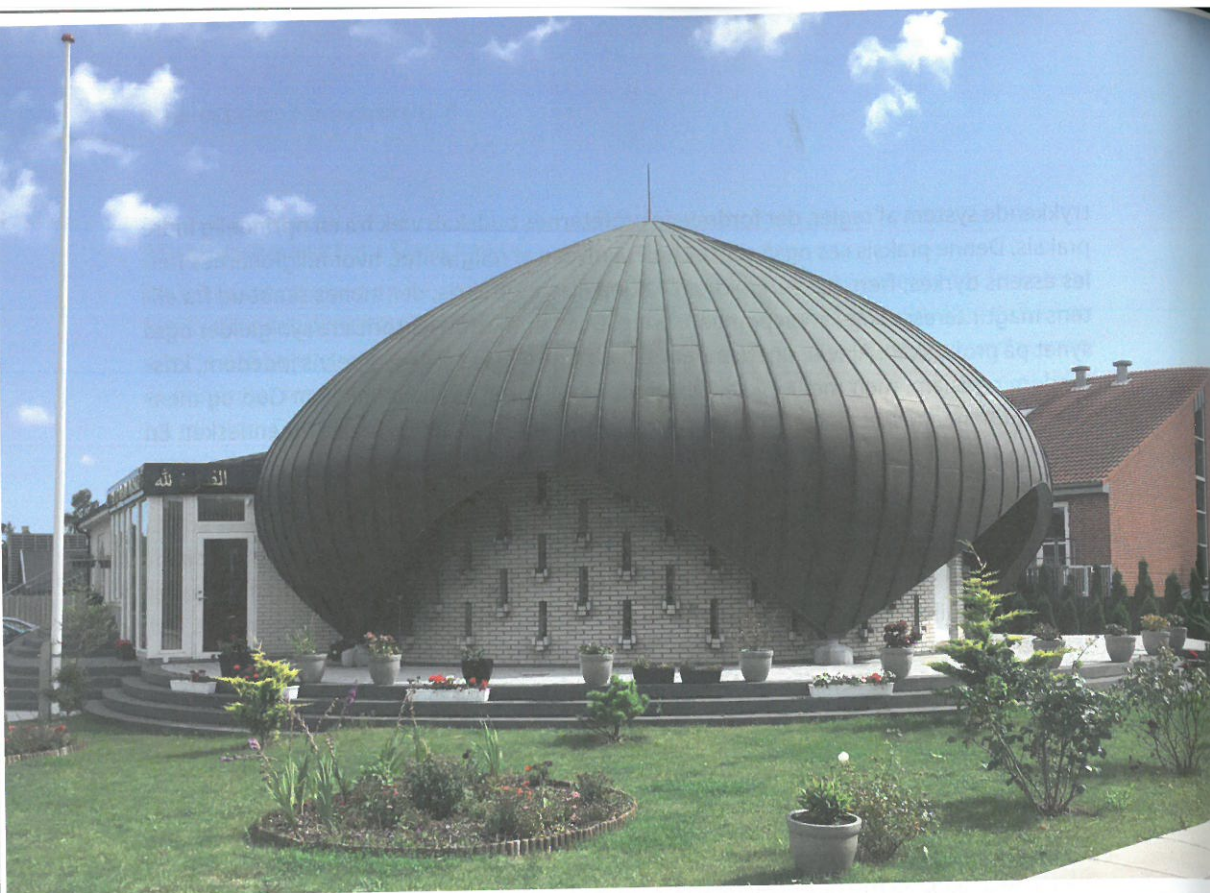
"Cem" betyder forsamling, og henviser til aleviernes ceremonielle forsamlinger. Her afholdes en større årlig forsamling kaldet *görgü cem* hvor menigheden sidder samlet rundt om et tæppe, med *dede'en* (tyrkisk: bedstefar) siddende forenden. En dede er en ældre mand, der fungerer som aleviernes "imam". Titlen som dede går i arv fra generation til generation, og vedkommende skal kunne føre sit stamtræ tilbage til profeten Muhammed. Han holder en tale på den årlige forsamling, hvorefter der udføres en række ritualer. De omfatter blandt andet fornyelse af trosbekendelsen og aflægger etisk "årsregnskab". Det afsluttes med en pardans kaldet *semah*, der også anses for at være en form for bøn. Alevier har ikke moskeer, men bruger i stedet ofte private hjem til cem-forsamlinger. Alevisme tager afstand fra kønsadskillelse og tørklædet og betoner manden og kvindens lighed. Derfor foregår ceremonier og ritualer også uden kønsadskillelse.

Alevime er mest udbredt i Tyrkiet, hvor 15-20% befolkningen anslås at være alevier. Der anslås at være omkring 10.000 alevier i Danmark.

Ahmadiyya

En anden større sekt er Ahmadiyya, der er udbredt i flere lande, herunder som en af de ældste former for islam i Danmark. Ahmadiyya-bevægelsen blev stiftet af Mirza Ghulam Ahmad (1835-1908) i det nordlige Indien og nuværende Pakistan, da han i 1889 hævdede at have modtaget åbenbaring om, at han var messias og havde til opgave at skabe en islamisk renæssance.

Bevægelsen adskiller sig fra traditionel islam ved, at Mirza Ghulam Ahmad anses som profet, messias og al-Madhi, der som frelser og fornyer af religionen skal skabe fred og retfærdighed ved de sidste tider. Hans erklæring som profet er i strid med den generelle fore-

Nusrat Djahan Moskeen i Hvidovre. Moske for Ahmadiyya-bevægelsen. Opført i 1967.

stilling om Muhammed som profeternes segl, men Ahmadiyya mener, at det kun gælder i forhold til den type profeter, der modtager nye skrifter fra Gud, og ikke profeter, der blot modtager åbenbaringer. Derudover mener bevægelsen også, at Mirza Ghulam Ahmad genskabte det oprindelige kalifat fra de fire retlede kaliffers tid, der i dag føres videre af de valgte arvtagere. I dag ledes bevægelsen af kalif Mirza Masroor Ahmed fra London, som også fungerer som kalifatets midlertidige hovedsæde, da bevægelsen forfølges i Pakistan, hvor der er flest tilhængere, for blasfemi. Den samme fordømmelse og udelukkelse fra det muslimske fællesskab finder også sted i forbindelse med pilgrimsrejsen (hajj), som bevægelsens medlemmer ikke kan få tilladelse til at udføre af de saudiarabiske myndigheder.

Bevægelsen kom med de pakistanske gæstearbejdere til Danmark. Den udgør derfor en af de ældste muslimske menigheder i Danmark, der er centreret om en mellemstor moske i Hvidovre fra 1967, der med sin kuppelform ligner en mere traditionel moske i arkitekturen. Ahmadiyya domineres som nævnt af en stor del pakistanske gæstearbejdere, men havde i mange år succes med at tiltrække danske konvertitter. Det kan tilskrives bevægelsens udadvendthed gennem det dansksprogede blad "Aktiv Islam" og at bevægelsen ofte repræsenterede islam i den danske offentlighed frem til 1980'erne, men ikke mindst oversættelsen af Koranen til dansk af konvertitten Abdus Salam Madsen (tidl. Svend Åge Madsen) i 1967. Oversættelsen er dog ikke anerkendt af den muslimske majoritet pga. bevægelsens afvigende religiøse synspunkter, der særligt gør sig gældende i de mange fodnoter til udgivelsen.

I dag spiller bevægelsen ikke en større rolle i den danske offentlighed, og der er færre og færre konvertitter indenfor bevægelsen, hvilket sandsynligvis skyldes, at konkurrencen på det dansksprogede religiøse marked er blevet hårdere.

Ahmadiyya anslås til at have 12 mio. tilhængere på verdensplan og 350 i Danmark (1993).

LÆSEFOKUSSPØRSMÅL

1. Hvad er en hjemstavnsforening, og hvilken rolle har de for islam i Danmark?
2. Hvad er pan-islam?
3. Hvordan er muslimer i dag organiseret i Danmark?
4. Hvordan giver internettet nye muligheder for unge muslimer?
5. Hvad er en religiøs sekt?
6. Hvilke islamiske sekter findes der i Danmark?
7. Hvordan er sekterne afvigende i forhold til den mere generelle forståelse af islam?

Moskeer i Danmark

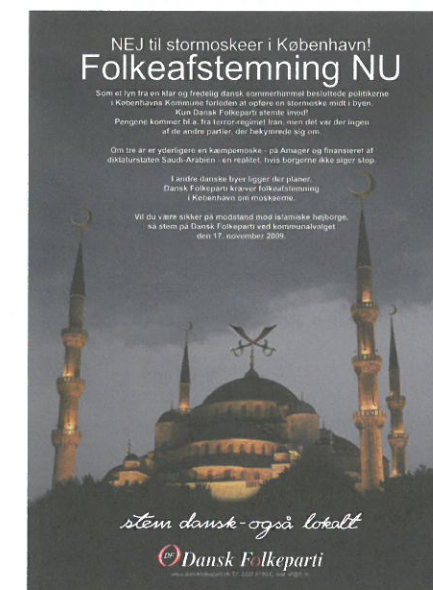
Der findes i Danmark 170 moskeer (2017) hvoraf 85% er sunni-muslimske. De er som de muslimske miljøer opdelt ud fra etniske og religiøse grupper. Der tales derfor om tyrkiske moskeer, pakistanske moskeer, arabiske moskeer, men også om sunnimuslimske moskeer, shiitiske moskeer, salafi moskeer osv.

Hvordan ser en moske ud?

Der er ingen særlige religiøse krav til en moskes arkitektur eller størrelse, men da der skal kaldes til bøn, så har moskeerne ofte været udstyret med en eller flere minareter (tårne), hvorfra der kaldes til bøn.

I profeten Muhammeds tid fungerede hans eget hus som den første moske. Senere i takt med islams udbredelse blev der opført mere prangende moskeer. De bærer i deres arkitektur præg af de forskellige områders arkitektoniske traditioner. Eksempelvis er de tyrkiske kuppelformede moskeer i høj grad inspireret af den tidligere byzantiske kirke Hagia Sofia.

De fleste moskeer er i Danmark ombyggede ejendomme, som udadtil ikke har særlige kendetegn. Der er ofte tale om lejligheder, villaer og industribygninger. Indvendigt har ejen-

dommene, der ikke er opført som moske, gennemgået en større ombygning, da der skal være plads til en større forsamling og vaskefaciliteter til den rituelle afvaskning (wudhu). Derudover er rummet typisk udsmykket med en række religiøse symboler og med inventar som prædikestol (minbar) og bedeniche (mihrab), der viser bederetningen mod Mekka. Det er kutyme at tilhørerne sidder på gulve, så der er ikke stole eller bænke.

Der ses dog flere nybyggede moskeer såsom den sunni-muslimske moske på Rovsinggade og den shiitiske imam ali-moske på Vibevej, der begge er i København. Ligeledes ses en stigende tendens til at menigheden ejer lokaler fremfor at bo til leje. I 2007 ejede 60% egne lokaler mod 40% i 2006, hvilket vidner om en styrkelse af de muslimske miljøer.

Muslimers ønske om at opføre nye og større moskeer er blevet mødt med en del modstand. Dette gælder særligt fra den politiske højrefløj. Det er dog hovedsageligt interne samarbejdsproblemer blandt muslimer, der udgør den største barriere. For hvilken retning indenfor islam skal moskeen repræsentere, og skal der prædikkes på pakistansk, arabisk, tyrkisk eller dansk? Og hvor skal pengene komme fra til opførelse og drift? Uenigheden er en naturlig følge af en meget sammensat muslimsk gruppe i Danmark, hvor kulturelle og sproglige forskelle gør det svært at samarbejde. Derfor samler de to nye og store moskeer på Rovsinggade og Vibevej også kun en forholdsvis mindre del af det muslimske miljø. Ofte er lavpraktiske årsager som afstand fra bopæl eller arbejde også en faktor for muslimers brug af en given moske.

Muslimer i Danmark om hvordan en moske bør se ud

En almindelig bygning	18%
Med kuppel	11%
Med kuppel og én minaret	31%
Med kuppel og flere minareter	40%

Catinét fra "Integrations Status 10 års fremgang – og hvad nu?", udgivet marts 2009.

Eksempler på moskeer i verden

Pavillon ved Den store Moske Xi'an i Kina. Den nuværende moske er fra år 1392, og er bygget i samme stil.

Kruszyniany-moskeen i Polen. Bygget i slutningen af 1700 tallet.

Profetens moske i Medina i Saudi Arabien. Ifølge den islamiske tradition blev de første sten lagt som Muhammeds hus i 622, men fungerede på samme tid som moske. Under den grønne kuppel er Muhammeds grav.

Den Blå Moske i Istanbul. Bygget 1616 efter forbillede fra den byzantinske kirke Hagia Sofia.

To nybyggede moskeer i Danmark

Hamad Bin Khalifa Civilisation Center. I daglig tale Moskeen på Rovsingegade. Opført i 2014.

Imam Ali moskeen på Vibevej i København. Opført i 2015.

Moskeens funktioner

En moske er først og fremmest et samlingssted til bøn, men den har flere funktioner. Tidligere fungerede moskerne også som uddannelsessteder, hvor der blev undervist i selve moskéen eller i tilknyttede bygninger. I dag varetages uddannelse af islamiske lærde, hovedsageligt på universiteter, men menighedens grundlæggende undervisning i islam foregår stadig i moskeerne. Udover at være center for tilbedelse og viden, har moskéerne også en funktion som socialt samlingssted.

MOSKEBESØG

De fleste moskéer i Danmark er åbne for besøgende. Det er dog en fordel at rette henvendelse forinden, hvis der er tale om en større gruppe. Her vil der også ofte være mulighed for en guidet rundtur, hvor det er muligt at stille spørgsmål samt evt. overvære af en af de daglige bønner, hvis besøget sker på dette tidspunkt. Ved besøg indenfor i selve moskéen er det ikke tilladt at bære sko. Nogle moskéer ser også helst at kvinder dækker deres hår.

Hvad laver en imam?

En imam er i sin simpleste religiøse betydning en muslim, der leder bønnen for én eller flere bedende. Hvis der er tale om en imam, der leder bønnen i en moske, er det ofte en person med større religiøs viden. Her består imams primære arbejdsopgaver i at lede de fem daglige bønner i moskeen, undervise i islam, udføre vielser, begravelser samt personlig rådgivning. Titlen som imam er ikke beskyttet, og imamer kan have vidt forskellige uddannelsesmæssige baggrunde. Flere har gennemgået imam-uddannelser på universiteter i muslimske lande, mens andre har været i 'mesterlære' hos en eller flere imamer.

I de større moskeer er imamen ansat og aflønnes af enten menigheden eller med støtte fra muslimske organisationer eller stater. De kan komme hertil på et fire-årig forkyndervisum, der gives til anerkendte trossamfund. Eksempelvis stiller den tyrkiske stat uddannede imamer til rådighed og betaler imams løn, mens menigheden stiller bolig til rådighed for imamen og hans familie. Hermed sikrer den tyrkiske stat en vis kontrol over imams udlægning af islam, både i kraft af hans uddannelse og som ansat i den tyrkiske stat.

Ovenstående har rejst en debat om behovet for oprettelsen af en dansk imam-uddannelse, hvor danske muslimer kan uddanne sig til imam på samme vis som den danske stat støtter præsters uddannelse. At mange imamer ikke kender til det danske samfund, og dermed også til unges liv og udfordringer, har ført til dannelse af flere mindre moskeer, der primært drives af efterkommere. Det gælder eksempelvis det dansksprogede Dansk Islamisk Center på Nørrebrogade i København, hvor der bl.a. afholdes fredagsbøn med dansk prædiken.

Bøn i moskeen

I langt de fleste moskeer bedes de fem daglige bønner. De indledes ved, at der kaldes til bøn (*adhan*). Personen, der kalder til bøn, kaldes en muezzin, og det kan i princippet være en hvilken som helst muslim, blot han er rituelt afvasket (*wudhu*). Dog lægges der ofte vægt på personens karakter og evne til at udføre kaldet med smuk stemme. I Danmark har ingen moskéer minareter, og derfor kaldes der til bøn inde i moskéen. Kaldet til bøn lyder som følgende:

- 4 gange: Allahu akbar (Allah er størst)
- 2 gange: Ashadu an la ilaha illallah (Jeg bevidner, at der er ingen gud udover Al- lah)
- 2 gange: Ashadu anna Muhammedan Ra- sulullah (Jeg bevidner, at Muhammed er Allahs sendebud)
- 2 gange: Hayya al as-salah (Kom til bøn)
- 2 gange: Hayya al al-falah (Kom til frelse)
- 2 gange: Allahu akbar (Allah er størst)
- 1 gang: La illaha illallah (Der er ingen gud udover Allah)

Adhan fremsiges højt på arabisk med lange træk i vokalerne. Dette giver det en melodisk klang, som i sit udtryk er forskel fra kultur til kultur. Efter adhan bedes en serie *sunna-bønner* (anbefalede bønner, som Muhammed bad) individuelt, hvis dette er anbefalet i den pågældende bøn. Herefter udføres *iqama*, der er et mindre kald til bøn, der ligeledes udføres på arabisk, men i normal tale. Iqama indeholder en linje mere end adhan:

- 4 gange: Allahu akbar (Allah er størst)
- 2 gange: Ashadu an la ilaha illallah (Jeg bevidner, at der er ingen gud udover Allah)
- 2 gange: Ashadu anna Muhammedan Rasulullah (Jeg bevidner, at Muhammed er Allah sendebud)
- 2 gange: Hayya al as-salah (Kom til bøn)
- 2 gange: Hayya al al-falah (Kom til frelse)
- 2 gange: Qad qamutus-salah (Nu begynder bønnen)
- 2 gange: Allahu akbar (Allah er størst)
- 1 gang: La illaha illallah (Der er ingen gud udover Allah)

Efter iqama indledes selve den obligatoriske bøn, der bedes i fællesskab. Herefter kan der bedes et antal sunna-bønner individuelt, hvis det er anbefalet ved den pågældende bøn.

Ovenstående forløb er generelt for fællesbøn i islam. Det gælder, hvad enten bønnen bedes af to muslimer privat, eller af en større forsamling i en moske. Adhan udelades dog ofte, hvis de bedende er indenfor rækkevidde.

Fredagsbøn

Fredagsbøn er en særlig bøn, der, som navnet antyder, bedes om fredagen i moskéen. Det særlige ved fredagen stammer fra en hadith, hvor Muhammed fremhæver fredagen som den bedste dag, da Adam blev skabt på denne dag og blev bortvist fra paradiset, men også tilgivet af Gud på denne dag. På arabisk har dagens navn betydningen "forsamlingens dag", der refererer til, at muslimer samles på denne dag til bøn. Den markeres ikke som en fridag eller med særlige forbud, men med et påbud om at bede middagsbønnen i forsamling. Dette gælder dog kun mænd. For kvinder er det frivilligt, om de vil deltage. Derudover anbefales det at foretage den store rituelle afvaskning (*ghusl*) senest et døgn forinden, ligesom det også anbefales at bære noget pænere tøj.

Selve fredagsbønnen bedes kort tid efter middagsbønnens indtræden, som den også erstatter. Inden selve bønnen holder imamen første del af sin fredagsprædiken (*khutba*), som har et religiøst indhold. Det gør han frem til middagsbønnens indtræden, hvorefter der kaldes til bøn (i nogle tilfælde starter første del af talen efter kaldet til bøn). Herefter bedes der en serie frivillige bønner og imamen fortsætter 2. del af sin tale, der nu får et mere verdsligt indhold. Herefter kaldes der iqama, hvorefter forsamlingen beder bag imamen. Efter fællesbønnen anbefales det igen at bede en række bønner individuelt og foretage anden tilbedelse. Samlet set varer hele forløbet ca. en time.

Fredagsbønnen i de shiitiske moskeer adskiller sig en smule fra den sunnimuslimske praksis. Her bedes eftermiddagsbønnen (*asr*) lige efter selve fredagsbønnen med en kort tale i mellem. Det skyldes, at det indenfor shia-islam anbefales at slå middags og eftermiddagsbønnen samt aften og nattebønnen sammen. Anvendelsen af moskéen er stort set ens med den sunnimuslimske praksis, dog synes shia-islam at have flere højtider, hvor moskéen i større grad inddrages.

LÆSEFOKUSPØRGSMALE

1. Hvor mange moskeer er der i Danmark?
2. Hvad kendetegner moskeerne?
3. Hvilke formelle og uformelle krav er der til hvordan en moske skal se ud?
4. Hvad viser billeder om hvordan moskeer ser ud?
5. Hvad bruges moskeer til?
6. Kaldes der til bøn i moskeer i Danmark?

7. Hvad er en imam?
8. Hvad laver en imam?
9. Hvorfor samles muslimer til fælles bøn om fredagen?
10. Hvad sker der ved fredagsbønnen?

ØVELSE: MOSKEER I DANMARK

1. Giv eksempler på hvordan moskeer arkitektonisk har forskellige udtryk afhængig af den kultur, den indgår i.
2. Hvilke udfordringer er det ved at bygge store moskeer i Danmark?
3. Diskuter fordele og ulemper ved at den danske stat favoriserer en islamisk retning eller gruppe. Eksempelvis på samme vis som Folkekirken er støttet af staten. Du kan eksempelvis tage udgangspunkt i en gruppe som Dansk Islamisk Center.

At være muslim i Danmark

Muslimer i Danmark har baggrund i en række forskellige lande i verden, så er der store forskelle imellem de nationale grupper. Der er eksempelvis store mindretal af shia-muslimer hos libanesere, tyrkere og pakistanere i Danmark, ligesom nogle er flygtet på grund af venstreorienterede politiske aktiviteter, mens andre er flygtet på grund af tilslutning til islamiske partier, der bandlyses i en række muslimske lande. De forskellige baggrunde giver også forskellige opfattelser af, hvad det vil sige at være muslim.

Når det handler om forholdet til religion, kan muslimer opdeles i to overordnede grupper; praktiserende og ikke-praktiserende, hvor ikke-praktiserende udgør et markant flertal. Ikke-praktiserende kaldes også for kulturmuslimer, hvilket henviser til, at islam indgår som en del af kulturen, men uden at udgøre en markant eller særskilt betydning i dagligdagen. Det vil nærmere sige, at det religiøse ses som en del af éns historie, traditioner og værdier, der er blevet overført fra generation til generation.

Hos praktiserende muslimer forholder det sig omvendt. Her er religionen ofte mere synligt udadtil og spiller en aktiv rolle for personens identitet og verdenssyn. Religiøse dogmer som bøn og faste opretholdes, ligesom moralske forskrifter også forsøges opretholdt. Personen vil ofte være involveret i religiøse foreninger eller deltage i andre netværk med ligsindede. Her kan der også ofte ses et forsøg på at adskille kultur og religion, da mange elementer i de forskellige kulturelle praksisser anses for uislamiske. Det kan eksempelvis være tvangsægteskab, som accepteres i nogle kulturelle kredse. Dette afvises ud fra en religiøs argumentation, da et ægteskab ikke anses for at være gyldigt uden begge parter frivillige accept. Et andet eksempel er opfattelsen af, at det er kvindens pligt at gå hjemme. Dette

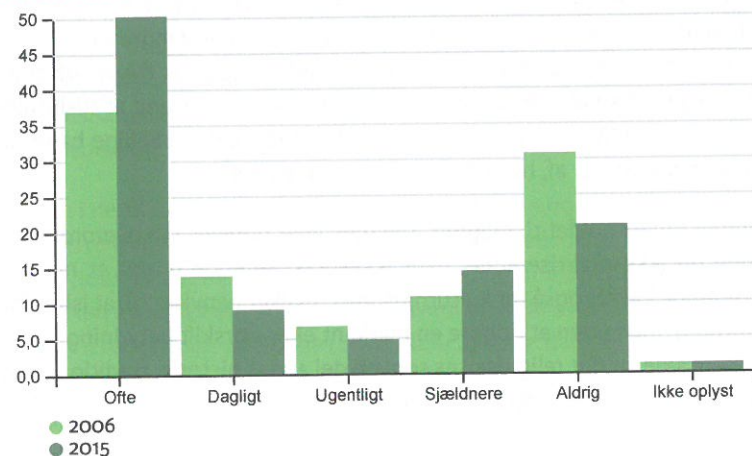
afvises også – særligt af muslimske feminister – ved at fremhæve, at flere af Muhammeds hustruer var aktive udadtil. Eksempelvis var Khadija, Miuhammeds første hustru, en velhavende og succesfuld forretningskvinde, og hustruen Aisha rådgav mænd såvel som kvinder ud fra det, hun havde lært af Muhammed, og fungerede dermed som en af de første religiøse lærere efter Muhammeds død.

Hvilken praksis?

Ovenstående er en grov opdeling i to meget brede kategorier. Dette kapitel tager udgangspunkt i den religiøse adfærd hos praktiserende muslimer, men hvilken praksis taler vi om, når muslimer omtales som praktiserende? Svaret er, at der kan være lige så mange former for praksis, som der findes fortolkninger af islam. Ligeledes kan det også være fristende at vurdere en religiøs praksis ud fra en ydre praksis, men hverken tørklæde eller skæg er nødvendigvis udtryk for en religiøs praksis, da begge kan grunde i andet end efterlevelse af religiøse påbud. Omvendt kan begge også være udtryk for en bevidst ydre markering af en religiøs identitet som muslim.

I de efterfølgende statistikker kan du se forskellige forsøg på at måle muslimers religiøse praksis og oplevelse med at være muslim i Danmark.

Hvor ofte beder du?

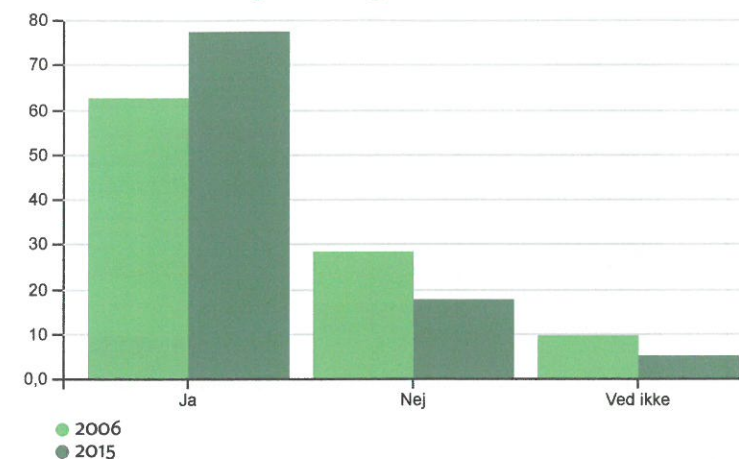
Ofte: 5 gange om dagen eller mere.

Dagligt: 1-4 gange om dagen.

Ugentligt: Et par gange om ugen (2-6 gange).

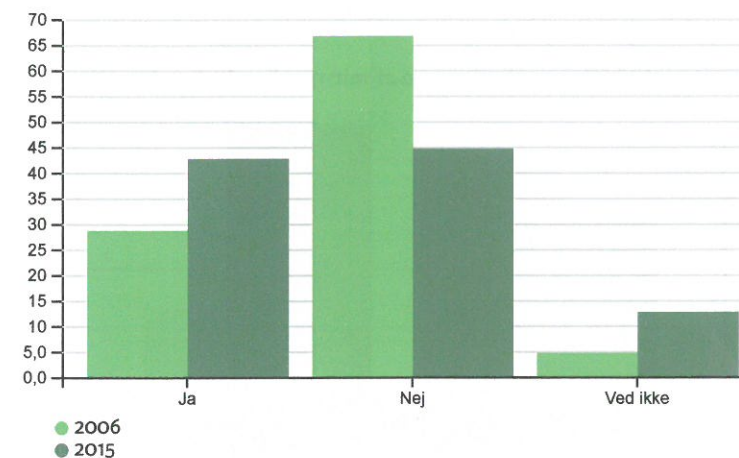
Kilde: Wilke for Jyllands-Posten. Her efter Thomas Vibjerg, Martin Johansen: Muslimske stemmer: Alle meningsmålingerne. jyllands-posten.dk, 11. oktober 2015.

Mener du at koranens anvisninger skal følges fuldt ud?

Kilde: Wilke for Jyllands-Posten. Her efter Thomas Vibjerg, Martin Johansen: Muslimske stemmer: Alle meningsmålingerne. jyllands-posten.dk, 11. oktober 2015.

Mener du generelt at muslimske piger i Danmark fra teenageårene bør tildække sig med f.eks. tørklæde, når de færdes uden for hjemmet?

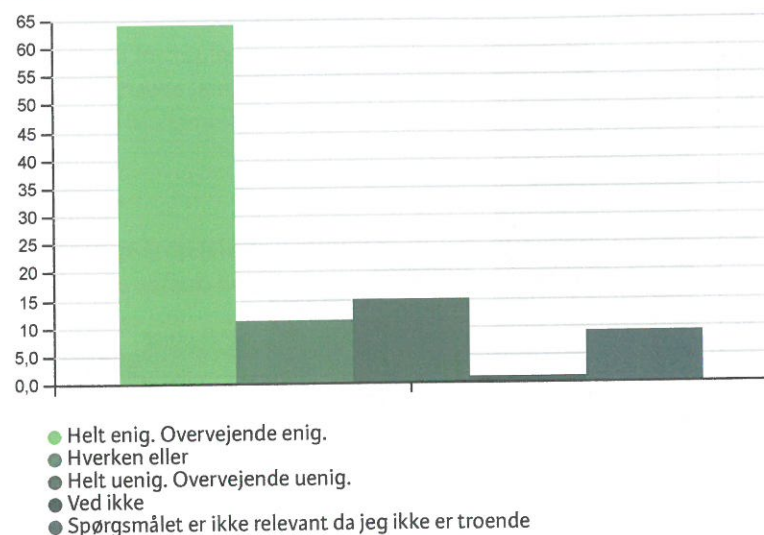

Kilde: Wilke for Jyllands-Posten. Her efter Thomas Vibjerg, Martin Johansen: Muslimske stemmer: Alle meningsmålingerne. jyllands-posten.dk, 11. oktober 2015.

Hvordan er det at være muslim i Danmark?

Analysefirmaet Megafon lavede i 2017 for Politiken og TV2 en undersøgelse af hvordan det er at være muslim i Danmark. Undersøgelsen er repræsentativt gennemført blandt danskere med muslimsk baggrund som en telefon-undersøgelse i perioden 20.-23. februar 2017, hvor 518 medvirkede i undersøgelsen.

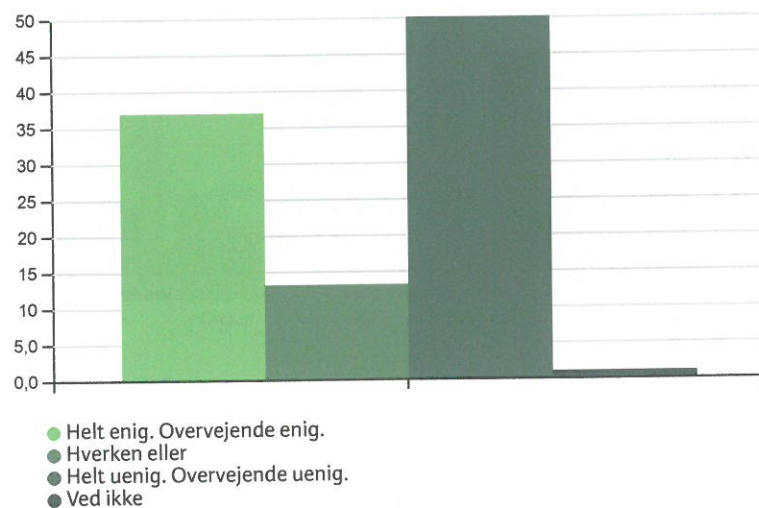
Jeg føler, at jeg kan praktisere min religion som jeg ønsker i Danmark.

Megafon for Politiken og TV 2

Kilde: Megafon for Politiken og TV 2. Her efter Jonas H. R. Moestrup & Peter Vesterlund Sanne Lau Pedersen, Razan Bahaa El-Nakieb: Ny undersøgelse blandt danske muslimer: En tredjedel føler sig set ned på. nyheder.tv2.dk, 6. marts 2017.

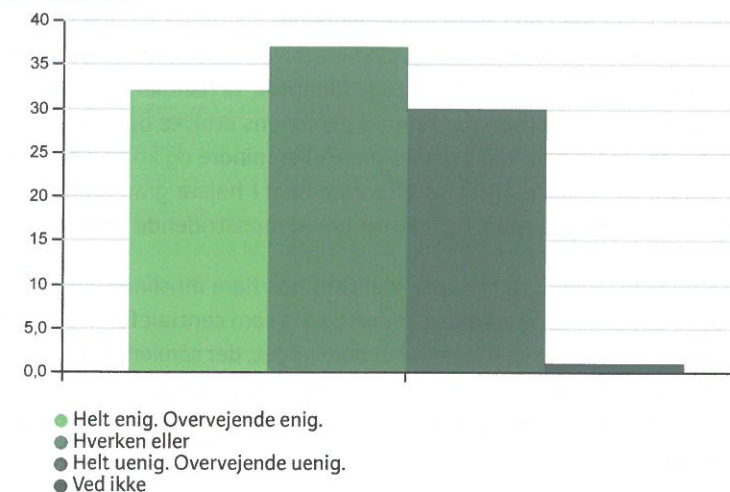
Jeg føler mig set ned på i Danmark på grund af min muslimske baggrund.

Megafon for Politiken og TV2

Kilde: Megafon for Politiken og TV 2. Her efter Jonas H. R. Moestrup & Peter Vesterlund Sanne Lau Pedersen, Razan Bahaa El-Nakieb: Ny undersøgelse blandt danske muslimer: En tredjedel føler sig set ned på. nyheder.tv2.dk, 6. marts 2017.

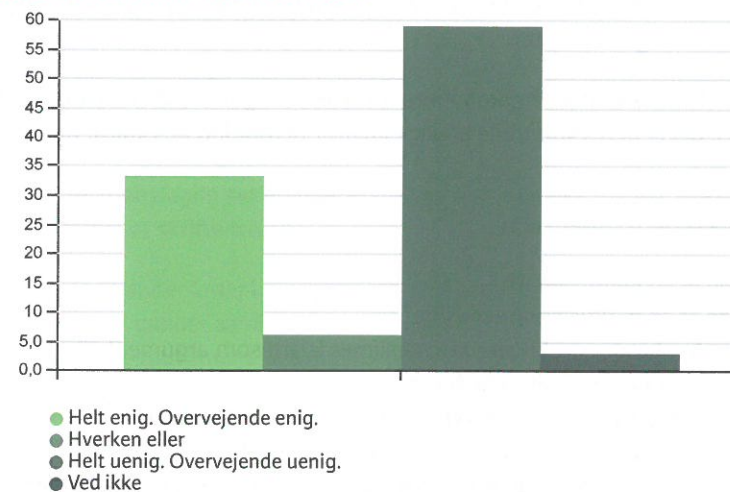
Har du oplevet at dit valg af fysisk fremtoning er blevet påtalt negativt, fordi det kunne forbindes med Islam?

Megafon for Politiken og TV 2

Kilde: Megafon for Politiken og TV 2. Her efter Jonas H. R. Moestrup & Peter Vesterlund Sanne Lau Pedersen, Razan Bahaa El-Nakieb: Ny undersøgelse blandt danske muslimer: En tredjedel føler sig set ned på. nyheder.tv2.dk, 6. marts 2017.

Jeg har personligt oplevet, at min muslimske baggrund har gjort det sværere for mig at få et arbejde end det ellers ville have været

Megafon for Politiken og TV 2

Kilde: Megafon for Politiken og TV 2. Her efter Jonas H. R. Moestrup & Peter Vesterlund Sanne Lau Pedersen, Razan Bahaa El-Nakieb: Ny undersøgelse blandt danske muslimer: En tredjedel føler sig set ned på. nyheder.tv2.dk, 6. marts 2017.

Religion og identitet hos efterkommere

Efterkommere står i dag med en række valgmuligheder, når de skal finde deres identitet, og her indgår religion ofte som et væsentligt element. Hvor det hos første generation handlede om at holde fast og bevare ens oprindelige identitet, så handler det for mange efterkommere om at skabe en identitet, der forener personens etniske oprindelse, religion og det at være dansker. De tre dele kan betones mere eller mindre og kombineres. Eksempelvis ses der indenfor de seneste årtier, at efterkommere i højere grad understreger at de opfatter sig som dansker og muslim, og ikke ser noget modstridende i dette forhold.

At være dansk muslim bliver den primære identitet hos flere muslimer. De er vokset op i Danmark og både det danske og religiøse understreges som centralt for hvordan personen opfatter sig selv. Den religiøse del fungerer her som noget, der samler på tværs af kultur og etnicitet i et flerkulturelt miljø, som mange efterkommere er vokset op i. Dansk bliver her fællessproget og der arbejdes for at legitimere islam i offentligheden som foreneligt med det at være dansker.

Der findes også efterkommere, der udelukkende identificerer sig som muslim. At være muslim er her det altafgørende i personens liv, og der tages afstand fra enhver form for national identitet, da det anses for ligegyldigt eller direkte uislamisk. I stede betones et religiøst fællesskab med muslimer på tværs af grænser. I mere politiske varianter dyrkes drømmen om et muslimsk storrigt (kalifat), hvor det at være muslim er det bærende for nationens fællesskab. At vælge den rene religiøse identitet kan være attraktivt, hvis man ikke oplever sig som en del af Danmark. Derudover kan den fungere som et oprør overfor forældrenes typiske mere kulturelle forhold til religion, og kan her ses som et ungdomsoprør og søgen efter egen identitet.

Udover ovenstående er der efterkommere for hvem religion er mindre vigtigt. Islam ses typisk som en del af deres kulturelle bagage knyttet til forældrenes kultur og traditioner.

LÆSEFOKUSSPØRGSMÅL

1. Hvad er en kulturmuslim?
2. Hvad er en praktiserende muslim?
3. Hvordan bruger praktiserende muslimer islam som argument til at frigøre sig fra problematiske kulturelle forhold?
4. Hvordan kan man måle hvorvidt en person er praktiserende muslim?
5. Hvilken rolle har islam i forbindelse med identitet hos efterkommere?
6. Hvordan adskiller efterkommernes måde at være religiøse på i forhold til 1. generation?
7. Diskuter om det giver mening at tale om muslimer i Danmark som én samlet størrelse.

ØVELSE: HVORDAN PRAKTISERES ISLAM I DANMARK?

1. Beskriv hver enkelt statistik om hvordan islam praktiseres. Hvad der er målt på, og hvad viser de?
2. Mener du spørgsmålene er dækkende for at kunne sige noget om muslimers religiøse praksis?
3. Diskuter forskellige forståelse af spørgsmålet om hvorvidt Koranens anvisninger skal følges fuldt ud.
4. Opstil til hver statistik et supplerende uddybende spørgsmål, som vil spørge de adspurgte personer om.

ØVELSE: HVORDAN OPLEVES DET AT VÆRE MUSLIM I DANMARK?

1. Beskriv hver enkelt statistik omhandlende hvordan det er at være muslim i Danmark. Hvad der er målt på, og hvad de viser de?
2. Opstil til hver statistik et supplerende uddybende spørgsmål, som du vil spørge de adspurgte personer om.
3. Diskuter hvad man kan gøre for, at muslimer i større grad føler sig hjemme i Danmark.

Konvertitter – at vælge islam

Der skønnes at være omkring 4-5.000 (2019) der har konverteret til islam. Da man i Danmark ikke registrerer personers religiøse tilhørsforhold kan det ikke siges med større sikkerhed.

Konvertitter er religionsfaglig set en interessant gruppe, da man her kan undersøge hvorfor en person vælger at skifte tro.

En af forklaringer på at personer konverterer til islam er, at islam er blevet mere synlig i det danske samfund. Det gælder særligt i den offentlige debat i medierne. Kontaktfladen mellem muslimer og ikke-muslimer er derudover også blevet større. Det er især unge i byerne, der har kontakt til muslimer i skolen, på arbejde og måske har muslimske venner eller ligefrem kæreste.

Tidligere var opfattelsen den, at konvertitter var danske kvinder, som havde mødt en muslimsk mand, hvorefter de fandt interesse for islam og konverterede. I dag er billedet mere nuanceret. Det er ofte yngre personer bosiddende i en større by, og der er ca. lige stor andel mænd og kvinder. Den typiske konvertit er typisk mellem 15-30 år. Det kan skyldes, at unge som nævnt har en større kontaktflade med muslimer end den øvrige del af befolkningen,